

BRZĘKAĆ (47) *vb impf*

W inf: brzękać (7), brząkać (3); brzękać *RejKup, KrowObr* (2), *RejFig, BielKron, HistLan*; brząkać *MWilkHist, Calag*; brząkać : brząkać *Mącz* (1 : 1). *W pozostałych formach:* brząk-.

inf brzękać (6), brząkać (2). ◇ *praes 1 sg* brząkâm (7). ◇ *3 sg* brząką (5). ◇ *3 pl* brząkają (14). ◇ *praet 2 sg m* brząkąłeś (1). ◇ *3 sg n* brząkało (1). ◇ *3 pl subst* brząkały (1). ◇ *fut 1 sg m* będę brząkał (1). ◇ *1 pl m pers* będziemy brząkać (1). ◇ *3 pl m pers* będą brząkać (1). ◇ *con 3 sg m* by brząkał (1). *f* by brząkała (1). ◇ *3 pl subst* by brząkały (1). ◇ *impers* brząk(a)no (1). ◇ *part praes act* brząkając (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVII (z Cn) – XVIII w.

1. *Wydawać dźwięki metaliczne, dźwięczeć, dzwonić; szczekać, chrzęścić; tinnitum ciere, circumtinnire, concrepare Cn* (20) : Nie wyfoko wznosić nogi Aby brząkały ośtrogi *RejRozpr* 12; Kárty leżą ná ftole pieniądze brząkaia *RejWiz* 19, 41v, 54, 64, 68v, 192; áno pfy zwieraią/ Trąbia/ á Chárći fkaczą/ Sokoły brząkaia. *RejZwierz* 142v, 112v; *BibRadz Eccli* 45/10; Iuż y orzech głos dáie: iuż y trzcina brząka *LeovPrzepSamb* b4v; Iefli mieycá nie czuiefz/ gdzie oni kopaią/ Stáwiay ná mur miednicę/ pátrzyż gdzie brząkaia. *BielSat* N3v [*idem BielSjem*]; *RejZwierc* [78²], 239; *BielSjem* 40.

Przysłowia: Nádęty pęcherz tylko grochem brząka *RejZwierc* 218v, 92.

Tám zówzdy Prawo milczy gdzie brząkaia miecze *Prot* B4.

W przen (2) : Wiefz przyrodzone fortuny Dżywno tam brząkaia ftruny *RejJóz* E7v; Iaciem iáko excitarz co brząkam po fłowie/ Ale wy wybijajcie wieldzy zegárowie. *RejZwierc* 253.

2. *Wywoływać dźwięki uderzając w przedmioty metalowe, potrzqsając nimi, trącając w struny itp. (o człowieku); compulsare, pectere citharam Mącz; canere, cymbalissare, elicere nervorum sonos, tinnitu explorare aliquid, ferre chordas, pellere lyram, psallere, pulsare (cymbala, lyram,organa) digitis vel pectine, nervos in fidibus pulsare, cymbala quater, sonare, tangere chordas Cn* (23) : *RejWiz* 6v; Bo iákom ia z dáleká/ nic nie iedząc krząkał/ Tákże fie ty náfluchay/ kiedyć będę brząkał. *RejFig* Dd, Dd; *Mącz* 285d, 287b; *MWilkHist* D4 *did*.

brzękać czym (9): bo do Nieba Nie tak czefto biegacz trzeba Kłuczmy brzękacz a od mykać *RejKup* y4v; *KrowObr* 120 [2 r.]; *RejFig* Dd; *RejZwierz* 104; Táme onę całą noc dziádowłko nie fpáło/ A onemi liczmany po ftołu brząkało. *HistLan* C2v, C2v; Y będą brząkác łancuchámi w piekle. *MWilkHist* E3; *Calep* 283a.

brzękać w co (5): Odzwierny ma brzękać w Zwonek/ y w Zwon bić *KrowObr* 119v, 120; Ia fobie brząkam w ftronę/ Pieśń przyspiéwaiąc onę *KochFr* 47; *KlonŻal* B3v; *Calep* 273a.

W przen (1) : Wízedfzy do Sákryfityey/ ráchuie fię z onem [*Patronem kościoła*] [...] Odpuść mi święty miły/ miey lutość nádemną/ Stáfzek robił/ Stáfzek ie/ nie brząkałeś zemną. *KlonWor* 49.

Przen (2) :

Zwroty: »słowem bożym brzękać« = *nadużywać słowa bożego*: A wśfyftek líft on godziłoby fye złotem nápiáfć/ á czefto przeczytác y wpámyęc brác/ tym zwłáfsczá/ ktorzy dziś ewányelią á fłowem bożym brząkáyą. *KromRozm III* F5.

»żelazem brzękać« = *walczyć*: iż fłowy niebędziem mowić/ iedno żelazem brzękać *BielKron* 249v.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (4) : Clango, Trąbie/ Brząkam/ Brzmię. *Mącz* 55c, 402a; Schallen. Brzmięć. Brząkać. Sonare. *Calag* 405b; *Calep* 1070a.

Synonimy: brzmieć, chełścieć, dzwonić, dźwięczeć.

Formacje pochodne: brzęczeć, odbrzękać, przybrzkać, wybrzkać, zabrzkać; brzęknąć, pobrzknąć.

Cf **BRZĄKAJĄCY, BRZĄKANIE**

BC